

In memoriam

Eugene E. Ryan

*27. 11. 1926., Chicago, Illinois

† 18. 01. 2006., Greenville, Sjeverna Karolina

Iz Sveučilišta Istočne Karoline (ECU) primili smo 18. siječnja 2006. tužnu vijest da je toga dana rano ujutro, u 80. godini života, preminuo poznati američki filozof i istraživač grčke, renesansne, talijanske i, napose, hrvatske filozofije prof. dr. Eugene E. Ryan. U svojoj plodnoj sveučilišnoj karijeri, profesor Ryan bio je prvo pročelnik Odjela za filozofiju (1979.–1983.) u okviru Fakulteta umjetnosti i znanosti (College of Arts & Sciences) u kampusu ECU, potom dekan istog fakulteta (1984.–1990.), a konačno i počasni profesor. Zadnjih desetak godina života profesor Ryan posvetio je temeljitom istraživanju djela i života Frane Petrića, promovirajući istodobno hrvatsku filozofiju, znanost i kulturu u SAD kao nitko prije njega do tada. Razlog ovome nekrologu u hrvatskom znanstvenom i kulturnom sustavu jesu Ryanova dokazana ljubav i zasluge prema Hrvatskoj, napose prema Cresu, rodnome gradu slavnog renesansnog hrvatskog filozofa, kozmologa i polihistora Frane Petrića (Cres, 25. IV. 1529. – Rim, 7. II. 1597.).

Prvi put je Eugene Ryan u Cres došao u srpnju 1996. na peti međunarodni simpozij *Dani Frane Petriša* koji je te godine bio posvećen temama »Platon – platonizam – Petriš« (stalna tema) i »Lijepo u prirodi i umjetnosti« (glavna tema). Sve nas je iznenadio i zadivio američkim entuzijazmom za Petrićevu filozofiju, prezentirajući briljantno tada rezultate svojih istraživanja pod naslovom: »Svrhovitost, red i ljepota u *Discussiones Peripateticae* Frane Petrića«. Potom je, uz rijetke izostanke, bio redovitim sudionikom *Dana Frane Petrića*, dolazeći u Hrvatsku i Cres svake godine, njegujući kontakte s filozofima i znanstvenicima koje je u Cresu sretao. Uvijek je dolazio s referatom i novim interpretacijama Petrićeve filozofije, a od 1996. bio je član Programskog i/ili Organizacijskog odbora *Dana Frane Petrića*. Nismo ni slutili da će njegovo sudjelovanje na *14. Danima Frane Petrića* krajem rujna 2005. biti i posljednje. Kao i svake godine, iznajmio je u Cresu bicikl i uživao u prirodnim ljepotama i duhovnoj moći otoka (Petrićev rodni grad i zavičaj), s najvećim angažmanom u radu simpozija kao član Programskog odbora za glavnu temu »Teorija relativnosti i filozofija (Povodom 100. obljetnice Einsteinove Specijalne teorije relativnosti)« i kao član Organizacijskog odbora čitavog skupa. Jedan je od onih sudionika koji su pokušali povezati Petrićeve ontološke pojmove i njegovu sliku svemira s Einsteinovim revolucijama u fizici i filozofiji 1905. Autor ovog nekrologa zahvalio se profesoru Ryanu, u posljednoj komunikaciji elektroničkom poštom, na njegovu član-

ku »Refleksije o vremenu prema djelu Frane Petrića i na temelju članaka Alberta Einsteina iz 1905.«, što ga je poslao za objavljivanje u zborniku simpozija održanog na Cresu 2005., a posvećenog Einsteinovoj čudesnoj 1905. godini i njezinu suvremenom značenju.

Eugene E. Ryan doktorirao je filozofiju na Sveučilištu Gregoriana u Rimu 1962. godine, disertacijom pod naslovom *Pojam Dobra u knjigama Alfa, Beta, Gama i Delta Aristotelove »Metafizike«*. Poslije-doktorske studije završio je na Oxford University, Engleska. Prvo je bio redoviti profesor na Marshall University, Huntington, West Virginia, a potom na East Carolina University, Greenville, North Carolina. Objavio je preko 20 članaka u poznatim filozofskim časopisima (*Rinascimento, Journal of Critical Analysis, Argumentation...* do hrvatskog časopisa *Synthesis philosophica*). U njegovu filozofskome djelu ističu se dvije monografije: *Pojam Dobra u knjigama Alfa, Beta, Gama i Delta Aristotelove »Metafizike«* (*The Notion of the Good in Books Alpha, Beta, Gamma and Delta of the Metaphysics of Aristotle*, Munksgaard, Copenhagen 1961.; objavljena i u španjolskome prijevodu u Meksiku, 1969.) i *Aristotelova teorija retoričke argumentacije* (*Aristotle's Theory of Rhetorical Argumentation*, Editions Bellarmin, Montreal 1984.). Napisao je brojne prikaze članaka i knjiga u prestižnim časopisima, koje obrađuju Aristotelovu, Platonovu i Petrićevu filozofiju.

Interes za renesansnim tumačenjima Aristotelove filozofije doveo je E. Ryana i do Petrićeve filozofije. Ryan je jedan od najzaslužnijih filozofa iz inozemstva za suvremenu recepciju Petrićevih djela u svijetu. U svijetu je zanimanje za Petrićevo sveukupno djelo u filozofiji i znanosti u sutonu Renesanse naglo poraslo u godinama oko 1997. godine, kad je na raznim mjestima obilježena 400. obljetnica Petrićeve smrti. Ryanove su zasluge, ponajprije, u vrijednim moderno-filozofskim istraživanjima temeljnih pojmova, ideja i pitanja u Petrićevoj filozofiji. Članci Eugenea E. Ryana dragocjen su doprinos reafirmiranju Petrićeve misli i onih Petrićevih pojmova, stavova i dokaza koji i u modernom filozofsko-znanstvenome obzoru imaju svoje mjesto i ulogu.

Ryan je oblikovao iscrpne web-stranice o Petriću, Petrićevim djelima i najvažnijim međunarodnim događajima (konferencijama) posvećenim F. Petriću. Na adresi <http://core.ecu.edu/phil/ryane/fphp.htm> mogu se vidjeti razni podaci s interesantnim hiperlinkovima na djela i suvremene događaje povezane s velikim hrvatskim neoplatoničarom i renesansnim polihistorom. Navodimo, po našem mišljenju, najvažnije Ryanove radove o Petrićevoj filozofiji: »Finalnost, red i ljepota kod Aristotela i u *Discussiones peripateticæ* Frane Petrića«, *Filozofska istraživanja*, 64 (1/1997), str. 173–180; »Torquato Tasso e Francesco Patrizi nella cotroversia cinquecentesca sulla poesia«, u: Walter Moretti – Luigi Pepe (ur.), *Torquato Tasso e l'Università*, Leo S. Olschki, Firenze 1997., str. 213–226; »Izvornost Lux dokaza za opstojnost Boga kod Frane Petrića«, *Filozofska istraživanja*, 68 (1/1998), str. 5–15 (hrvatski prijevod članka »The Originality of the Lux Argument of Franciscus Patricius for the Existence of God«, koji je u izvorniku objavljen u: *Zbornik o Frani Petriću*, Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb 1999., str. 81–93); »Stvaranje *Ex Nihilo* u *Nova de universis philosophia* Frane Petrića«, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*, 49–50 (1–2/1999), str. 9–27; »Franciscus Patricius on Time: New Insights into an Ancient Question«, *Synthesis philosophica*, 32 (2/2001), str. 243–265. Međunarodno najpoznatiji Ryanov članak o Petrićevoj filozofiji je »The Panagia of Franciscus Patricius: From

the Light of Experience to the First Light«, objavljen u međunarodno prepoznatoj knjizi: Patrizia Castelli (ur.), *Francesco Patrizi: filosofo platonico nel crepuscolo del Rinascimento*, Leo S. Olschki, Firenze 2003., str. 181–215.

Eugene E. Ryan bio je privržen obitelji, supruzi i dvjema kćerima. Njegova iznenadna smrt njima najteže pada. Sahranjen je 21. siječnja 2006. u Greenvilleu u Sjevernoj Karolini, uz katolički ispraćaj i ulomke iz talijanskih opera. Svima koji su ga u Hrvatskoj poznavali ostaje u mislima i u srcu.

Tomislav Petković